

Tadeusz Oracki

O nowym plagiacie

Komunikaty Mazursko-Warmińskie 3 (273), 587-592

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Tadeusz Oracki

O NOWYM PLAGIACIE

Słowniki biograficzne spełniają ważną rolę w różnego rodzaju badaniach naukowych, a o ich wyjątkowej użyteczności świadczy nie tylko ich różnorodność, ale i wciąż ukazujące się nowe tytuły. Niestety, nie zawsze są one należycie wykorzystywane. Autor publikacji naukowej przywołujący jakieś nazwisko powinien bezwzględnie podać źródło. Wolno mu streścić biogram swoimi słowami i uzupełnić nowszą literaturą przedmiotu, ale z pewnością nie wolno przepisywać całego życiorysu lub jego fragmentów dosłownie, nie ujmując ich w cudzysłów, gdyż biogram, podobnie jak inny tekst naukowy, jest chroniony przez prawo autorskie. Jeśli autor przepisuje tekst z opracowania innego autora nie podając źródła lub jeśli zaczerpnięty przez niego fragment został zamieszczony bez uwzględnienia cudzysłowa – wówczas określamy taką pracę jako plagiat, a autora jako plagiatora.

Plagiat jest „naruszeniem osobistych praw autorskich polegającym na przywłaszczeniu całości lub części cudzego utworu, pracy naukowej, dzieła artystycznego itp., a także zapożyczeniem treści z cudzych dzieł (bez względu na nośnik) podanych jako własne i opublikowanych pod własnym nazwiskiem”¹.

Do grona autorów niegodnych tytułować się pracownikiem naukowym zaliczyć należy Jana Szturca, autora kilku prac historycznych na temat ewangelików polskich.

W 1998 r. autor ten, nakładem Ośrodka Wydawniczego „Augustana” (w Bielsku-Białej) i po „recenzji naukowej” dr. hab. Janusza T. Maciuszki, wydał publikację pt. *Ewangelicy w Polsce. Słownik biograficzny XVI–XX wieku*. Wprawdzie Jan Szturc podaje literaturę przedmiotu, ale z różnymi tekstami poczyna sobie dość swobodnie i wbrew zasadom obowiązującym autorów prac naukowych².

---

¹ *Wielka encyklopedia PWN*, t. 21, Warszawa 2004, s. 124.

² Wystarczy porównać opracowane przez niego życiorysy (Albrecht Hohenzollern, Albrecht Fryderyk, Alexius Jan Wilhelm, Altmann Karol Fryderyk, Augezdecki Aleksander, Bahrke Hogon, Bahrke Karol, Barcz Reinhold, Bąkowski Franciszek, Bocian Jan, Böhm Marcin, Braun Dawid, Bythner Samuel) z biogramami znajdującymi się w moich słownikach (*Słownik biograficzny Warmii, Mazur i Powiśla XIX i XX wieku (do 1945 r.)*, Warszawa 1983; *Słownik biograficzny Warmii, Prus Książęcych i Ziemi Malborskiej od połowy XV do końca XVIII wieku*, t. 1, Olsztyn 1984) by dostrzec potwierdzenie tej tezy.

Książka ta, pozbawiona wnikliwych i kompetentnych recenzji przed jej ukazaniem się, jak i po jej wydrukowaniu, utwierdziła autora w przekonaniu, że z cudzymi tekstami można postępować dowolnie, choćby to było niezgodne z ogólnie przyjętymi zasadami. Świadczy o tym jego następna książka nosząca tytuł *Stowarzyszenia społeczno-kulturalne w polskim ewangelicyzmie* (Warszawa, Wydawnictwo Naukowe „Semper”, 2006), w której znajdujemy życiorysy przepisane ze *Słownika biograficznego Warmii, Mazur i Powiśla XIX i XX wieku (do 1945 r.)*, na dodatek – bez podania źródła. Poniżej, aby nie być gołosłownym, podaję zestawienie niektórych biogramów. Komentarz jest tu zbyteczny, gdyż wnioski nasuwają się same.

Bursche Juliusz
(Oracki, s. 70)

Bursche Juliusz
(Szturc, s. 205)

Na jego wniosek Konsystorz Ewang. w Warszawie (Glass, Gundlach, Schoneich, Boerner, Buzek) podjął akcję na rzecz przyłączenia Mazur do Polski.

Na jego wniosek konsystorz ewangelicki w Warszawie podjął akcję na rzecz przyłączenia Mazur do Polski.

Bursche Helena
(Oracki, s. 69)

Bursche Helena
(Szturc, s. 208)

Córka ks. bpa Kośc. Ewang.-Augsb. w Polsce [...] W 1919 była czł. Kom. Mazur. w Warszawie i brała udział w szkoleniu agitatorów na mazur. teren plebiscytowy. Była również czł. zarządu (od 1920) Zrzeszenia Plebiscyt. Ewangelików Polaków, a od 1930 sekr. Zrzeszenia Ewangelików Polaków w Warszawie [...] Była dyr. i nauczycielką żeńskiego Gimn. im. Anny Wazówny w Warszawie.

Córka ks. bpa Juliusza Burschego [...] W 1919 r. była członkiem Komitetu Mazurskiego w Warszawie i brała udział w szkoleniu agitatorów na mazurski teren plebiscytowy. Była również członkiem zarządu i sekretarzem Zrzeszenia Ewangelików Polaków w Warszawie [...] Później była nauczycielką i dyrektorką gimnazjum Anny Wazówny w Warszawie.

Dawid Jan
(Oracki, ss. 83–84)

Dawid Jan
(Szturc, s. 210)

W okresie międzywojennym był nauczycielem w Działdowie, gdzie brał czynny udział w pracach społ. Był m.in. pierwszym sekr. (od III 1930) oddz. Zrzeszenia Ewangelików Polaków w Działdowie oraz sekr. (do II 1931) oddz. Zw. Obrony Kresów Zach. W czasie okupacji ukrywał się

W okresie międzywojennym był nauczycielem w Działdowie, gdzie brał udział w pracy społecznej. Był m.in. pierwszym sekretarzem oddziału ZEP w Działdowie, a także sekretarzem oddziału Związku Obrony Kresów Zachodnich. W okresie wojny ukrywał się na Kurpiach i działał

na Kurpiach i brał udział w ruchu partyzanckim. Zginął w obozie koncentracyjnym w Stutthofie.

Glass Jakub
(Oracki, s. 113)

Brał czynny udział w życiu społ.-relig. Kościoła Ewang.-Augsb. w Polsce, działał na rzecz niepodległości Polski oraz w sprawie ewangelików Polaków na Mazurach i Śląsku [...]. Był współzałożycielem i od 1920 prezesem Tow. do Badania Dziejów Reformacji w Polsce. W 1918 był czł. komisji przygotowującej materiały na konferencję pokojową (dotyczące Śląska i Mazur). Współorganizował Komitet Przedplebiscytowy [...] działał jako czł. zarządu Zrzeszenia Plebiscytowego Ewangelików Polaków [...] inne dokumenty źródłowe wydał własnym nakładem *Ewangelicy Polacy w świetle dokumentów urzędowych* (Ł. 1919) [...] Sporo pisał, głównie w ewangelickich polskich czasopismach.

Klimosz Paweł
(Oracki, ss. 159–160)

[...] pracował jako nauczyciel na Śląsku Cieszyńskim i brał aktywny udział w ruchu niepodl. i społ.-oświat. [...] Jednocześnie brał czynny udział w życiu społ.-oświat. i relig. ewangelików polskich. Był m.in. sekr. Tow. Przyjaciół Mazur (od 1921) [...] Po wojnie był m.in. kuratorem diecezjalnym diec. Pomorsko-włkp. Kościoła Ewang.-Augsburskiego.

Kot Stanisław
(Oracki, s. 168)

[...] Był także współzał. i czł. zarządu (od 1920) Towarzystwa do Badań Dziejów Reformacji w Polsce. Działacz polit. zbliżony do PSL; od 1933 czł. NKW PSL. Jako dzia-

w ruchu partyzanckim. Zginął w obozie koncentracyjnym w Stutthofie.

Glass Jakub
(Szturc, ss. 204–205)

Brał też udział w życiu Kościoła Ewang. Augsb. w Polsce, działał na rzecz niepodległości Polski oraz w sprawie ewangelików Polaków na Mazurach i Śląsku [...]. Był współzałożycielem i od 1920 r. pierwszym prezesem Towarzystwa do Badania Dziejów Reformacji w Polsce. W 1918 r. był członkiem komisji przygotowującej materiały na konferencję pokojową. Współorganizował w 1919 Komitet Mazurski, działał jako członek zarządu Zrzeszenia Plebiscytowego Ewangelików Polaków (1919) [...] inne dokumenty źródłowe wydał własnym nakładem pt. *Ewangelicy Polacy w świetle dokumentów urzędowych* (Łódź 1919). Sporo pisał, głównie w ewangelickich polskich czasopismach.

Klimosz Paweł
(Szturc, s. 209)

[...] pracował jako nauczyciel w Cieszyńskim, zarazem brał udział w ruchu niepodległościowym i społeczno-oświatowym [...] Jednocześnie uczestniczył w życiu społeczno-oświatowym ewangelików. Był m.in. od 1921 sekretarzem Towarzystwa Przyjaciół Mazur [...] Po wojnie był m.in. kuratorem parafii pomorsko-wielkopolskiej kościoła ewang.-augsburskiego.

Kot Stanisław
(Szturc, s. 205)

[...] Był także współzałożycielem i członkiem zarządu (od 1920) Towarzystwa do Badań Dziejów Reformacji w Polsce. Był działaczem zbliżonym do PSL, od 1933 członkiem NKW PSL. Jako akty-

łacz opozycji antysanacyjnej został pozbawiony katedry i w 1933 przeniesiony w stan spoczynku. Zajmował się m.in. dziejami ideologii i doktryn polit. XVI i XVII w., kontaktami naukowymi Polski z Zachodem, dziejami reformacji w Polsce i Prusach Książęcych. Ogłosił wiele prac w jęz. obcych w czasop. zagranicznych. [...] W czasie II wojny światowej K. przebywał na Zachodzie; był bliskim współprac. gne. W. Sikorskiego we Francji i w Anglii. Był ambasadorem polskiego rządu emigracyjnego w ZSRR (1941–1942), min. stanu na Bliskim Wschodzie (1942–1943), min. informacji rządu londyńskiego (1943–1944). W 1945 powrócił do kraju i był ambasadorem PRL w Rzymie (1945–1947). Od 1947 ponownie na emigracji; mieszkał w Londynie. Uniwersytety w Oxfordzie i Bazylei przyznały mu doktoraty honorowe.

Lodwich-Ledwa Ewald
(Oracki, s. 195)

[...] Brał czynny udział w plebiscycie na Mazurach [...] Był współorg. i pierwszym dyr. tutejszego sem. naucz. (od poł. 1921 do 1923) [...] Założył (w XII 1921) i został prez. Tow. Przyjaciół Mazur (zarejestrowanego w 1922 jako autonomiczny oddz. warszawskiego Zrzeszenia Plebiscyt. Ewangelików Polaków [...]) Od pocz. 1925 był proboszczem parafii ewang. w Mościcach n. Bugiem; był także (do 1929) kapelanem wojskowym [...] brał czynny udział w konspiracji AK i utrzymywał kontakty z działaczami mazur. [...] Wydał kilka zbiorów własnych wierszy.

Małek Karol
(Oracki, ss. 207–208)

Nauczyciel, działacz mazur., pisarz, folkorysta i publicysta [...] założył Koło Młodzieży Mazur. (1923) przy Tow. Przyja-

wista opozycji antysanacyjnej został pozbawiony katedry i w 1933 r. przeniesiony w stan spoczynku. Jako naukowiec zajmował się m.in. dziejami ideologii i doktryn polit. XVI i XVII w., kontaktami naukowymi Polski z Zachodem, dziejami reformacji w Polsce i Prusach Książęcych. Ogłosił wiele prac w zagranicznych czasopiśmie naukowych. W czasie II wojny światowej przebywał na Zachodzie, był bliskim współpracownikiem generała W. Sikorskiego we Francji i w Anglii. Był ambasadorem polskiego rządu w ZSRR (1941–1942), ministrem stanu na Bliskim Wschodzie (1942–1943), ministrem informacji rządu londyńskiego (1943–1944). W 1945 r. powrócił do kraju i był ambasadorem PRL w Rzymie (1945–1947). Od 1947 ponownie na emigracji; zamieszkał w Londynie. Uniwersytety w Oxfordzie i Bazylei przyznały mu doktoraty honorowe.

Lodwich-Ledwa Ewald
(Szturc, ss. 208–209)

[...] Brał udział w plebiscycie na Mazurach [...] Był współorganizatorem i pierwszym dyrektorem w l. 1921–1923 tutejszego seminarium nauczycielskiego. Założył w grudniu 1921 r. Towarzystwo Przyjaciół Mazur (autonomiczny oddział warszawskiego Zrzeszenia Plebiscytowego Ewangelików Polaków, którego był prezesem [...]) Od 1925 r. był proboszczem w Mościcach nad Bugiem, a także kapelanem wojskowym. W czasie wojny brał udział w konspiracji AK i utrzymywał kontakt z działaczami mazurskimi [...] Wydał kilka zbiorów własnych wierszy.

Małek Karol
(Szturc, s. 210)

Nauczyciel, działacz mazurski, pisarz, folkorysta i publicysta [...] założył w 1923

ciół Mazur, którego był czł. od 1921. Został skarbn. (1921) Polsko-Mazur. Tow. Ewang. w Działdowie i II sekr. (1930) oddz. działdowskiego Zrzeszenia Ewangelików Polaków. Był również sekr. (1931) tymczasowego zarządu Zw. Mazurów w Działdowie i od IV 1935 do wybuchu wojny prez. nowego Związku Mazurów w Działdowie [...] drukując wiersze, art., felietony oraz prace folklorystyczne. Zbierał folklor mazur.

Sukertowa-Biedrawina Emilia
(Oracki, ss. 300–302)

[...] Była czł. zarządu (skarbn.) utworzonego w Warszawie (XII 1919) Zrzeszenia Plebiscyt. Ewangelików Polaków, współpracowała z Kom. Mazur., kierowanym przez ks. J. Burschego, w wielu czasop. (głównie warszawskich) popularyzowała sprawy mazur. i udowadniała polskość Prus Wsch. [...] Po wojnie osiedliła się w Olsztynie; została sekr. generalnym Inst. Mazur. (1945) i kier. jego Stacji Naukowej (potem Stacji Naukowej PTH) [...] Brała udział w organizacji olsztyńskiego środowiska naukowego.

Żywiec Michał
(Oracki, s. 349)

Mazurski działacz społ.-narodowy [...] całe życie spędził na własnym gospodarstwie. Działał [...] nad uświadomieniem narodowym Mazurów. Był współzał. (1921) i przez wiele lat prez. (od 1924 zst. prez.) Pol.-Mazur. Tow. Ewang. w Działdowie.

Koło Młodzieży Mazurskiej przy Towarzystwie Przyjaciół Mazur. 1921 został skarbnikiem Polsko-Mazurskiego Towarzystwa Ewangelickiego w Działdowie, a w 1931 sekretarzem oddziału działdowskiego Zrzeszenia Ewangelików Polaków. Był również w 1931 sekretarzem Zarządu Tymczasowego Związku Mazurów, a od 1935 r. do wybuchu wojny prezesem nowego Związku Mazurów w Działdowie. Drukował wiersze, felietony, zbierał folklor mazurski.

Sukertowa-Biedrawina Emilia
(Szturc, s. 208)

Była skarbnikiem utworzonego w grudniu 1919 r. w Warszawie Zrzeszenia Plebiscytowego Ewangelików Polaków, współpracowała z Komitetem Mazurskim kierowanym przez ks. J. Burschego; w wielu czasopismach popularyzowała sprawy Mazur i udowadniała polskość Prus Wschodnich [...] Po wojnie osiedliła się w Olsztynie, została sekretarzem generalnym Instytutu Mazurskiego i kierownikiem jego Stacji Naukowej (potem Stacji Naukowej Polskiego Towarzystwa Historycznego). Brała udział w organizacji olsztyńskiego środowiska naukowego.

Żywiec Michał
(Szturc, s. 209)

Mazurski działacz społeczno-narodowy [...] Całe życie spędził na własnym gospodarstwie. Działał nad uświadomieniem narodowym Mazurów [...] był w 1921 współzałożycielem i przez wiele lat prezesem Polsko-Mazurskiego Towarzystwa Ewangelickiego w Działdowie.

OŚWIADCZENIE

Poczuwam się do obowiązku poinformowania, że w mojej publikacji *Stowarzyszenia społeczno-kulturalne w polskim ewangelicyzmie*, Wydawnictwo Naukowe „Semper”, Warszawa 2006, wykorzystałem książkę prof. Tadeusza Orackiego *Słownik biograficzny Warmii, Mazur i Powiśla XIX i XX w. (do 1945 r.)*, Warszawa 1983.

Korzystając bezpośrednio z mojej wcześniejszej publikacji *Ewangelicy w Polsce. Słownik biograficzny XVI–XX w.*, Bielsko-Biała 1998, w której korzystałem m.in. z materiałów opracowanych przez prof. T. Orackiego z podaniem źródła, w publikacji książki *Stowarzyszenia...* umieściłem kilkanaście życiorysów znajdujących się w *Słowniku...* prof. T. Orackiego z niewielkimi zmianami, nie podając jednak ich pierwotnego źródła.

Uznając swoje postępowanie za nierzetelne – pragnę przeprosić Autora, Czytelników oraz Wydawnictwo.

Jan Szturc